

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Rozdział I	
Historyczne i kulturowe refleksje wokół związków Danii z Afryką	21
1. Rys historyczny zaangażowania Danii w Afryce w okresie kolonialnym	21
2. Stosunek Danii do kolonializmu w polityce i wybranych tekstach kultury...	28
Rozdział II	
Pozycja Rogu Afryki w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego	38
1. Charakterystyka Rogu Afryki jako regionu międzynarodowego	38
2. Róg Afryki – zarys historii współczesnej regionu	44
3. Współczesne zaangażowanie aktorów zewnętrznych w Rogu Afryki	51
4. Destabilizujące region czynniki społeczno-ekonomiczne	56
5. Aktualna sytuacja państw regionu Rogu Afryki w świetle Indeksu Rozwoju Społecznego oraz Indeksu Państw Niestabilnych	74
6. Somalia: droga do upadku państwa – od niepodległości do początków XXI wieku	80
Rozdział III	
Duńska doktryna działań na rzecz pokoju i stabilizacji w Afryce	115
1. Założenia koncepcyjne polityki Danii wobec państw słabych i wrażliwych ..	115
2. Podstawy doktrynalne duńskiego zaangażowania w państwach słabych i wrażliwych	119
3. Duńska koncepcja aktywnej pomocy państwom niestabilnym	134
4. Fundusz Pokoju i Stabilizacji – <i>The Peace and Stabilisation Fund (PSF)</i> ...	151
Rozdział IV	
Duńska polityka bezpieczeństwa a aktywne zaangażowanie wojskowe	156
1. Podstawowe założenia polityki bezpieczeństwa Danii	156
2. Duńskie globalne zaangażowanie – podstawy doktrynalne	170
Rozdział V	
Duńskie porozumienia obronne Folketingu – <i>Danish Defence Agreement</i>	209
1. <i>Danish Defence Agreement 2010–2014</i>	209

2. <i>Danish Defence Agreement 2013–2017</i>	214
3. <i>Danish Defence Agreement 2018–2023</i>	219
Rozdział VI	
Polityka wobec Somalii elementem duńskiej aktywności w regionie Rogu Afryki ..	227
1. Podstawy koncepcyjne i formalne duńskiego zaangażowania w regionie Rogu Afryki w latach 2011–2014.....	227
2. Podstawy koncepcyjne i formalne duńskiego zaangażowania w regionie Rogu Afryki w latach 2015–2017	250
Rozdział VII	
Cele i metody bezpośredniego duńskiego zaangażowania w Somalii	273
1. Założenia duńskiego zaangażowania w Somalii w świetle koncepcji z roku 2011	273
2. Założenia duńskiego zaangażowania w Somalii w latach 2015–2017	287
3. Założenia duńskiego zaangażowania w Somalii w latach 2018–2023	298
Rozdział VIII	
Ekonomiczne źródła i przesłanki zaangażowania Danii w zwalczanie somalijskiego piractwa morskiego	307
1. Finansowe oraz gospodarcze konsekwencje piractwa morskiego w regionie Rogu Afryki	307
2. Znaczenie sektora przewozów morskich dla duńskiej gospodarki	313
Rozdział IX	
Rola duńskich sił zbrojnych w zwalczaniu somalijskiego piractwa morskiego i priorytety duńskich strategii antypirackich w latach 2011–2022	319
1. Duńskie siły morskie w sojuszniczych operacjach antypirackich	319
2. Priorytety duńskiej strategii zwalczania piractwa morskiego w latach 2011–2014	335
3. Priorytety duńskiej strategii zwalczania piractwa morskiego w latach 2015–2018	357
4. Priorytety duńskiej strategii zwalczania piractwa morskiego w latach 2019–2022	381
Podsumowanie	392
Bibliografia	401
Spis tabel	412

WSTĘP

Duńskie siły zbrojne (duń. *Forsvaret*) u progu trzeciej dekady XXI wieku zaangażowane są aktywnie w szeroką sieć współpracy wojskowej z liczną grupą państw afrykańskich. Oceniając to zaangażowanie, zauważyć należy, iż potencjał militarny państwa duńskiego, uwzględniając liczbę personelu militarnego w czynnej służbie, liczbę jednostek sprzętu wojskowego oraz systemów uzbrojenia poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, jest ograniczony. Mimo tego naturalnego ograniczenia, jego udział w różnorodnych przedsięwzięciach kooperacyjnych i programach pomocy militarnej adresowanych przede wszystkim do państw Afryki Wschodniej (przede wszystkim Kenii) oraz Afryki Zachodniej i Zatoki Gwinejskiej ocenić można jako znaczący, niekiedy wręcz imponujący. W 2019 roku, duńskie wojsko (wszystkie rodzaje sił zbrojnych: wojska lądowe – *Hæren*, siły morskie – *Søværnet*, siły powietrzne – *Flyvevåbnet*, wojska obrony krajowej czyli gwardia krajowa – *Hjemmeværnet*) uczestniczyło w różnej formie i skali we wspólnych przedsięwzięciach wojskowych, między innymi z siłami zbrojnymi: Kenii, Mali, Kamerunu, wojskami grupy państw w ramach *The Eastern Africa Standby Force* – EASF oraz wojskami grup państw *G5 Sahel*. Od ponad dekady duński resort obrony oraz podległe mu struktury, planowo, konsekwentnie i – co najważniejsze – z powodzeniem realizują strategiczny plan wojskowej obecności Danii na kontynencie afrykańskim. Symbolem duńskiego wojskowego wsparcia dla bezpieczeństwa Afryki były kilkakrotnie realizowane, w latach 2008–2015, przez duńską marynarkę wojenną misje największych we flocie okrętów typu *Absalon* oraz wielozadaniowych fregat typu *Iver Huitfeldt* ramach działań antypirackich: Ocean Shield NATO – Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz międzynarodowych zespołów morskich *Combined Maritime Task Forces*: CTF 150 oraz CTF 151. Celem książki jest dokonanie pogłębionej i kompleksowej analizy problematyki zaangażowania Królestwa Danii (duń. *Kongeriget Danmark* lub *Danmark*) w stabilizację i budowę instytucji bezpieczeństwa – w tym bezpieczeństwa militarnego – Somalii po 2009 roku.

Rozważania zawarte w publikacji obejmują lata 2009–2018. Przyjęcie takiego właśnie horyzontu wynika z logicznej przesłanki natury metodologicznej.

Rok 2009 uznać można za początek głębokiego, wielopłaszczyznowego zaangażowania Danii w zwalczanie somalijskiego piractwa morskiego. Rok 2018 natomiast to moment dość przełomowy z punktu widzenia duńskiego zaangażowania w budowę instytucji bezpieczeństwa w Somalii, oraz szerzej – w całym regionie Rogu Afryki. W związku z postępującą normalizacją i stabilizacją sytuacji bezpieczeństwa w Somalii, coraz mniejszą rolę w duńskiej polityce wobec tego regionu świata odgrywać zaczęły instrumenty o charakterze militarnym. Co więcej, narastająca fala piractwa morskiego w innej części Afryki, czyli w Afryce Zachodniej – a przede wszystkim w Zatoce Gwinejskiej, skłoniła duńskie władze do zintensyfikowania obecności wojskowej Danii właśnie w państwach Zatoki Gwinejskiej. Oczywiście, większe zaangażowanie duńskich sił zbrojnych (duń. *Forsvaret*) we współpracę z państwami Afryki Zachodniej nie oznacza wcale odejścia od wojskowej obecności w regionie Rogu Afryki.

Głównymi problemami badawczymi, stanowiącymi punkt wyjścia dla rozważań o charakterze eksplanacyjnych, interpretacyjnym oraz deskrypcyjnym, prowadzonych przez autorów, są przede wszystkim: założenia doktrynalno-koncepcyjne duńskiego wojskowego zaangażowania w Somalii, rozwój duńskiej wojskowej obecności w regionie Rogu Afryki oraz współpracy z państwami tego regionu, a wreszcie – formy i metody duńskiego wojskowego oddziaływania na bezpieczeństwo Somalii oraz regionu Rogu Afryki. Analiza międzynarodowej polityki wojskowej – polityki wojskowego zaangażowania w wybranym regionie świata w przypadku każdego państwa powinna bezwzględnie zostać osadzona w określonych ramach uwarunkowań lokalnych, regionalnych oraz międzynarodowych, w obrębie których dochodzi do opisywanej wojskowej aktywności czy analizowanej współpracy wojskowej pomiędzy państwami. Pamiętać bowiem należy, że w obrębie zagranicznych działań państwa wykorzystujących instrumenty militarne znajduje się oczywiście definiowanie celów i dobór środków oraz metod oddziaływania, ale ma ono zawsze miejsce w konkretnych zewnętrznych, obiektywnych warunkach politycznych, ekonomicznych, społecznych, prawnych, humanitarnych.

Ponieważ obiektem duńskiego oddziaływania i wpływu wojskowego jest Somalia, a szerzej – region Rogu Afryki, z oczywistych powodów autorzy monografii zdecydowali się na możliwie pełne przedstawienie historii tego państwa oraz tego regionu, a także możliwie wnikliwe i precyzyjne wyjaśnienie dynamiki oraz charakteru procesów bezpieczeństwa w Somalii oraz w całym regionie Rogu Afryki. Identyfikując i opisując stan zagrożeń militarnych i niemilitarnych dla bezpieczeństwa Danii, które powstają i rozwijają się w związku z rozpadem struktur państwowych Somalii oraz trwającymi od dekad w obrębie tego państwa konfliktami zbrojnymi pomiędzy różnymi podmiotami, autorzy skupili się przede wszystkim na piractwie morskim. Jak punkt wyjścia dla prowadzonych

na kartach książki rozważań przyjęto bowiem hipotezę, iż to właśnie rozwój i rozprzestrzenianie się na wodach oblewających Afrykę Wschodnią piractwa morskiego, mającego swoje źródła na terytorium upadłego państwa somalijskiego, stanowiły bezpośrednią, rzeczywistą przesłankę wojskowego zaangażowania się Danii w regionie Rogu Afryki. Należy w tym kontekście zauważyć, że kolejno publikowane w pierwszej i drugiej dekadzie XXI wieku duńskie doktryny i strategię obronne, właśnie piractwo morskie na otwartych wodach międzynarodowych uznają za jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa narodowego oraz dla możliwości niezakłóconego rozwoju gospodarczego Królestwa Danii.

Globalne bezpieczeństwo morskie jest w XXI wieku jedną z podstawowych wartości oraz potrzeb w obrębie duńskiego bezpieczeństwa narodowego. W rezultacie dążenie do ochrony i obrony morskiego bezpieczeństwa w wybranych regionach świata oraz wysiłki na rzecz ochrony swobody żeglugi i wolności nawigacji na najważniejszych globalnych szlakach transportu morskiego wyznaczają w sposób naturalny i bezpośredni zarazem, cele duńskiej polityki obronnej oraz obszary aktywności duńskich sił zbrojnych. Nie ulega wątpliwości, że zarówno decyzja władz duńskich o skierowaniu na wody Rogu Afryki okrętów wydzielonych przez dowództwo floty, jak również uznanie przez duńskie władze, iż w żywotnym interesie Królestwa Danii, leży stała wojskowa obecność w formie pomocy i współdziałania w państwach regionu Rogu Afryki, podyktowane były potrzebą włączenia się Danii w zwalczanie zagrożeń morskich w tej części świata oraz chęcią współuczestniczenia w tworzeniu regionalnego systemu bezpieczeństwa morskiego¹.

W przeświadczeniu autorów publikacja stanowi istotny, a przy tym nowatorski w swym charakterze, wkład w poznanie i wyjaśnienie przede wszystkim: założeń, uwarunkowań oraz metod realizacji duńskiej polityki zaangażowania – wsparcia wojskowego (tj. aktywnej polityki wojskowej) w relacjach z jednym z państw Rogu Afryki, czyli Somalią. Analizy, rozważania oraz wnioski zawarte w niniejszej publikacji, pozwalają na identyfikację i ocenę współcześnie stosowanych przez państwo duńskie oraz duńskie siły zbrojne instrumentów oddziaływania na państwa słabe – niestabilne. Bez wątpienia kompleksowe – wieloaspektowe studium koncepcji, strategii oraz doktryn polityki wojskowej Danii wobec regionu Rogu Afryki, a szczególnie Somalii, przyczyni się do dogłębnego wyjaśnienia

¹ W polskiej literaturze naukowej znaleźć można kilka ważnych, wyjątkowo wartościowych pozycji książkowych dotyczących problematyki roli sił morskich w polityce bezpieczeństwa współczesnych państwa oraz globalnego bezpieczeństwa morskiego. Zaliczyć do nich możemy: A. Makowski, *Sily morskie współczesnego państwa*, Impuls Plus Consulting, Gdynia 2000; K. Ligęza, *Bezpieczeństwo morskie państwa. Zasady wykorzystania marynarki wojennej*, Akademia Marynarki Wojennej, Gdynia 2014 oraz T. Szubrycht, *Bezpieczeństwo morskie państwa: Zarys problemu*, Wydawnictwo J. P., Gdynia 2011.

motywacji Królestwa Danii i charakteru działań podejmowanych przez duńskie państwo w celu przeciwdziałania różnorodnym zagrożeniom dla bezpieczeństwa regionalnego, kontynentalnego oraz międzynarodowego, które wynikają ze słabości Somalii oraz nieefektywności struktur i mechanizmów bezpieczeństwa tego państwa. Kwestia skutecznego oddziaływania na sferę bezpieczeństwa państw niestabilnych stanowi szczególnie ważne zagadnienie badawcze w dobie kryzysu migracyjnego i jego konsekwencji dotyczących państwa Unii Europejskiej.

U źródeł międzynarodowego wojskowego zaangażowania współczesnych państw znajduje się zazwyczaj dążenie do realizacji trzech fundamentalnych celów o znaczeniu strategicznym dla jego interesów bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Scharakteryzować je można w następujący sposób:

1. Ochrona i obrona przed zewnętrznymi zagrożeniami oraz szybko rozprzestrzeniającymi się wyzwaniami dla bezpieczeństwa pochodzącymi z otoczenia międzynarodowego (także dalszego), czyli ochrona żywotnych interesów bezpieczeństwa państwa i obywateli.
2. Ochrona i obrona dobrobytu przed negatywnymi zjawiskami i procesami w wymiarze międzynarodowym zakłócającymi prawidłowe funkcjonowanie własnej gospodarki oraz destabilizującymi prawidłowe funkcjonowanie wybranych dziedzin handlu międzynarodowego i globalnej gospodarki (jak: swobodny dostęp do bogactw naturalnych, możliwość korzystania z zewnętrznych – zagranicznych zasobów surowców energetycznych, niezakłócony ruch jednostek morskich uczestniczących w globalnej wymianie handlowej).
3. Ochrona i obrona globalnych wpływów państwa, rozumianych jako zdolność do skutecznego oddziaływania na oraz kształtowania określonych procesów mających miejsce w obrębie innych państw bądź regionów na świecie (w zakresie między innymi: procesów demokratyzacji, budowy sprawnie funkcjonujących wielostronnych, lokalnych i regionalnych instytucji oraz systemów zarządzania bezpieczeństwem, procesów rozwoju trwałych i stabilnych instytucji państwowych, ochrony praw i wolności człowieka, zapobiegania rozszerzaniu się wpływów zbrojnych ruchów i ugrupowań o charakterze terrorystycznym, fundamentalistycznym, głoszących radykalne hasła i wykorzystujących przemoc zbrojną w swoich działaniach).

W przypadku badań nad duńskim zaangażowaniem militarnym w Somalii oraz w regionie Rogu Afryki, a szczególnie w przypadku studiów nad zakresem i charakterem duńskiej wojskowej współpracy z państwami Rogu Afryki, należy także sformułować pełną, kompleksową mapę istniejących oraz prognozowanych zjawisk lub stanów bezpieczeństwa, w obrębie których dochodzi do duńskiego zaangażowania militarnego (ma miejsce współpraca wojskowa w formie wojskowej pomocy zagranicznej). Wstępnie wskazać można między innymi nastę-

pujące sytuacje bezpieczeństwa warunkujące duńskie zaangażowanie wojskowe w Afryce:

1. Kryzys społeczno-polityczny lub militarny w danym kraju.
2. Działalność grup zbrojnych lub ugrupowań terrorystycznych destabilizujących sytuację wewnętrzną oraz przenoszących konflikt zbrojny na kraje sąsiednie.
3. Międzynarodowa interwencja zbrojna o charakterze operacji wsparcia/wymuszenia pokoju lub operacji zarządzania kryzysowego.
4. Potrzeba wzmocnienia systemu bezpieczeństwa wewnętrznego oraz zdolności obronnych państwa partnerskiego w celu umożliwienia mu samodzielnego osłabienia zasięgu oddziaływania lub likwidacji nieregularnych grup zbrojnych czy też grup przestępczych.

Przedmiotem analiz i studiów prowadzonych na kartach książki jest wojskowe wsparcie w zakresie bezpieczeństwa udzielane przez Danię Somalii, a w szerszym ujęciu wybranym państwom regionu Rogu Afryki poprzez dwie formy oddziaływania i aktywności:

1. Uczestnictwo duńskich kontyngentów w działaniach z zakresu zarządzania kryzysowego i wsparcia pokoju. Czyli w rzeczywistości chodzi w tym wypadku o udział duńskich wojsk w wielonarodowych, połączonych interwencjach stabilizacyjnych czy misjach wymuszania określonych zachowań na innych podmiotach (państwowych i niepaństwowych).
2. Bezpośrednią pomoc wojskową adresowaną do wybranych państw w celu ustanowienia narodowych oraz regionalnych systemów bezpieczeństwa (przede wszystkim militarnego). W tym wypadku chodzi natomiast o uczestnictwo i współdziałanie wybranych komponentów duńskich sił zbrojnych w odbudowie i transformacji systemów obronnych państw partnerskich oraz zabezpieczeniu przez duńskie siły zbrojne procesów wzmocnienia ich potencjału wojskowego².

Duńska aktywność wobec krajów regionu Rogu Afryki oraz duńskie militarne zaangażowanie w wybranych krajach Afryki (zarówno w formie współpracy wojskowej, jak i udziału duńskich kontyngentów w misjach stabilizacyjnych) przyjmują przede wszystkim dwie formy:

² Polski dorobek naukowy dotyczący problematyki roli sił zbrojnych w polityce bezpieczeństwa współczesnych państw obejmuje kilka fundamentalnych pozycji. Zaliczyć do nich możemy: B. Balcerowicz, *Siły zbrojne w państwie i w stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006; B. Balcerowicz, *Siły zbrojne w stanie pokoju, kryzysu, wojny*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2010; B. Balcerowicz, *Obronność państwa średniego*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 1996. Teoria i praktyka obronność została wnikliwie, wszechstronnie przedstawiona w: *Obronność. Teoria i praktyka*, pod redakcją J. Wolejszo oraz R. Jakubczaka, Bellona, Warszawa 2013.

1. Działań nakierowanych na eliminowanie lub neutralizowanie zagrożeń istotnych dla duńskiego państwa, społeczeństwa, wartości wewnętrznych, pozycji i roli Królestwa Danii w stosunkach międzynarodowych.
2. Działań o charakterze prewencyjnym, wyprzedzającym, które mają na celu przede wszystkim przyczynianie się do wzrostu siły i zdolności w zakresie bezpieczeństwa (organizacja struktur obronnych, rozwijanie systemów reagowania kryzysowego, pozyskiwanie środków dla formacji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne) państw będących odbiorcami duńskiej pomocy w zakresie bezpieczeństwa, lub uczestniczących wspólnie z Danią w różnorodnych dwustronnych i wielostronnych przedsięwzięciach w obrębie systemów bezpieczeństwa lokalnego i regionalnego³.

Szczególnym, wyjątkowym rodzajem duńskiego zaangażowania militarnego w Afryce jest pomoc wojskowa udzielana wybranym krajom. W oficjalnej duńskiej terminologii jest ona określana między innymi następującymi terminami: *Foreign Military Assistance* (FMA) lub *Military Capacity Building* (MCB). Analizując przesłanki udziału Danii w dwustronnej oraz wielostronnej współpracy z państwami afrykańskimi na płaszczyźnie militarnej, postawić można hipotezę roboczą, że przyczynia się ona do realizacji trzech strategicznych celów związanych z interesem narodowym oraz bezpieczeństwem państwa duńskiego. Scharakteryzować je można w następujący sposób:

1. Po pierwsze, zawsze wynika ona z dążenia do ochrony żywotnych interesów: politycznych, ekonomicznych, w sferze bezpieczeństwa, w obliczu realnej groźby wystąpienia zagrożenia dla ich niezakłóconej realizacji. Możemy w tym wypadku mówić o działaniach o charakterze prewencyjnym. Udzielenie określonego wsparcia wojskowego, czy też zaangażowanie się w odbudowę potencjału militarnego państwa partnerskiego, służyć mają w zamyśle inicjatorów takiej kooperacji prewencyjnemu zapobieganiu możliwości wystąpienia pewnych typów zagrożeń. Można jednocześnie postawić tezę, że w tym wypadku prewencja pełni równocześnie rolę działań ochronnych, gdyby doszło do wystąpienia danego zagrożenia. Co więcej, pomoc wojskowa udzielona państwu partnerskiemu, pełni jednocześnie ważną rolę odstraszającą. Jest czytelnym sygnałem, że dany członek Sojuszu Północnoatlantyckiego zamierza w sposób aktywny, wielopłaszczyznowy i wiary-

³ Koncepcje, modele oraz teorie operacji stabilizacyjnych oraz wsparcia pokoju zostały przedstawione w następujących opracowaniach: M. Marszałek, *Humanitarny wymiar użycia sił zbrojnych. Teoria i praktyka operacji humanitarnych*, Difin, Warszawa 2019; M. Marszałek, *Operacje reagowania kryzysowego NATO. Istota – Uwarunkowania – Planowanie*, Difin, Warszawa 2013 oraz M. Marszałek, *Operacje utrzymania i wymuszania pokoju w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego. Geneza – Stan obecny – Perspektywy*, Difin, Warszawa 2014.

godny zarazem, wspierać afrykańskiego sojusznika. Dotyczy to zarówno jego wysiłków na rzecz bezpośredniej ochrony i obrony w odniesieniu do: terytorium, integralności terytorialnej, suwerenności, swobody w korzystaniu ze szlaków żeglugowych, ale także ogółu zagadnień dotyczących bezpieczeństwa wewnętrznego oraz zewnętrznego.

2. Po drugie, budowanie sieci współpracy na płaszczyźnie instytucjonalnej, funkcjonalnej, operacyjnej oraz politycznej z systemami obronnymi i sektorami bezpieczeństwa państw Afryki, daje określone możliwości. Pozwala państwom takim jak Dania, w sposób możliwie optymalny i maksymalnie skuteczny wykorzystywać swoje siły zbrojne (posiadane zasoby militarne w formie sił i środków) w operacjach zamorskich – zagranicznych interwencjach zbrojnych, kiedy zaistnieje potrzeba dyslokacji wojsk i ich rozwinięcia operacyjnego w wybranym zakątku kontynentu afrykańskiego. Ujmując rzecz inaczej: międzynarodowa współpraca wojskowa z punktu widzenia zaangażowanych w nią państw NATO prowadzi do zagwarantowania dostępu do linii komunikacyjnych, portów, lotnisk, zaplecza logistycznego na terytorium państw korzystających z pomocy wojskowej. W toku planowania i wykonywania interwencji militarnych czy operacji zarządzania kryzysowego w granicach zamorskich teatrów działań, warto zagwarantować sobie pewne ułatwienia. Rzeczą dość oczywistą jest to, że o wiele łatwiej jest przygotować i wdrożyć takie zagraniczne przedsięwzięcia i działania, kiedy interweniujące wojska mogą zostać dyslokowane, rozwijane i przemieszczane w warunkach akceptacji państwa – gospodarza (ang. *Host Nation*), a nawet przy jego istotnym wsparciu operacyjnym.
3. Po trzecie, nie powinniśmy zapominać również o tym, że każda forma współpracy wojskowej, każda forma zaangażowania militarnego o charakterze pomocy w budowie i rozwoju sił zbrojnych państwa partnerskiego, przyczynia się zawsze do współkształtowania regionalnego systemu bezpieczeństwa. Co za tym idzie: w sposób pośredni daje możliwość wpływania na decyzje podejmowane przez decydentów politycznych i wojskowych państwa będącego odbiorcą pomocy, w odniesieniu do stanowionej i realizowanej przez ten podmiot polityki bezpieczeństwa militarnego i obrony.

Dobór typów aktywności militarnej sił zaangażowanych bezpośrednio w wojskową współpracę na obszarze państw partnerskich oraz sposób wykorzystania tych formacji, jest zawsze zależny od etapu, na którym znajduje się sytuacja kryzysowa. W momencie pojawienia się zagrożenia – wystąpienia określonej formy przemocy zbrojnej o charakterze destabilizującym – pomoc i zaangażowanie kontyngentu ekspedycyjnego odpowiedzialnego za kooperację, nakie-

rowane są przede wszystkim na działania służące zapobieganiu niestabilności czy pogłębianiu się polityczno-zbrojnej destabilizacji. Nacisk zatem kładzie się wówczas na wzmacnianie odporności i efektywności systemu obronnego partnera oraz zapewnienie ochrony dla kluczowych komponentów tego systemu. Kiedy jednak skala i aktywność występowania wrogich działań zbrojnych oraz natężenie aktów zorganizowanej przemocy doprowadzą do wystąpienia klasycznego kryzysu polityczno-wojskowego lub nawet klasycznego konfliktu wewnętrznego, wówczas wymagana jest zmiana formy udzielanego wsparcia militarnego. Z postaci ograniczonej, dokonuje się przejście na aktywne, wszechstronne zaangażowanie, w celu likwidacji wrogich sił – czyli *de facto* – przejście do działań bojowych. Aktywny udział w wielonarodowych operacjach o charakterze zarządzania kryzysowego oraz wymuszania pokoju siłą czy też wsparcia pokoju jest współcześnie jednym z najczęstszych sposobów wykorzystania sił zbrojnych państw NATO, w tym Danii.

Autorzy niniejszej książki uznali, że nakreślenie pełnego obrazu duńskiego wojskowego zaangażowania w Somalii i regionie Rogu Afryki oraz wyjaśnienie przesłanek i uwarunkowań tego zaangażowania będą możliwe jedynie przy spełnieniu pewnych warunków, którymi są:

1. Poznanie i przedstawienie duńskiej percepcji sytuacji bezpieczeństwa w Somalii oraz wybranych państwach regionu Rogu Afryki.
2. Analiza i charakterystyka duńskich interesów (politycznych, ekonomicznych, ideologicznych) w odniesieniu do wybranych państw Rogu Afryki oraz w relacjach z wybranymi państwami Afryki.
3. Analiza i charakterystyka strategicznych celów oraz doktryny polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Danii w ostatnich dekadach w odniesieniu do kontynentu afrykańskiego.
4. Analiza i charakterystyka powiązań i zależności pomiędzy określonymi zjawiskami i procesami o charakterze wewnętrznym, lokalnym, regionalnym w Somalii oraz Afryce Wschodniej, a żywotnymi celami, interesami, wartościami duńskiej polityki zagranicznej, gospodarczej i bezpieczeństwa w wymiarze kontynentalnym i globalnym.
5. Analiza i charakterystyka powiązań i zależności pomiędzy stanem bezpieczeństwa wewnętrznego i regionalnego w wybranych obszarach Afryki, przede wszystkim Somalii, a pozycją i rolą Danii w stosunkach międzynarodowych.
6. Analiza i charakterystyka dostępnych Danii środków oddziaływania militarnego w relacjach z państwami afrykańskimi.
7. Zdefiniowanie i opisanie potrzeb potencjalnych afrykańskich partnerów Danii w zakresie organizacji i funkcjonowania systemów bezpieczeństwa państwa.

8. Wyjaśnienie i opisanie konkretnych form zaangażowania wojskowego Danii w ramach precyzyjnie zdefiniowanych uwarunkowań i dynamika procesów bezpieczeństwa w regionach zaangażowania, czy państwach partnerskich.

Wyniki badań zaprezentowane w monografii stanowią będą weryfikację następujących tez głównych:

1. Królestwo Danii dysponuje współcześnie odpowiednim zespołem instrumentów/środków oddziaływania w sferze militarnej i bezpieczeństwa dla skutecznego angażowania się w zwalczanie zagrożeń w wybranych państwach afrykańskich oraz dla zapewniania znaczącego wsparcia dla rekonstrukcji systemów bezpieczeństwa wybranych państw afrykańskich.
2. Królestwo Danii dysponuje współcześnie rozbudowanym, wielopłaszczyznowym systemem doktryn i strategii, które stanowią optymalną płaszczyznę formalno-koncepcyjną dla wykorzystania sił zbrojnych w ramach przedsięwzięć o charakterze wsparcia wojskowego.
3. Państwa Afryki Wschodniej i Rogu Afryki stanowią obszar o wyjątkowym znaczeniu z punktu widzenia duńskiej i europejskiej doktryny bezpieczeństwa.
4. Duńskie zaangażowanie polityczno-wojskowe w problematykę bezpieczeństwa Somalii wynika wprost z duńskich interesów bezpieczeństwa narodowego, realizowanych w wymiarze globalnym.

W wyniku analizy dokumentów źródłowych dotyczących sfery doktrynalnej oraz poprzez ukazanie kolejnych etapów duńskiego zaangażowania militarne w Somalii, monografia przyczyni się do odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób współczesne państwa Unii Europejskiej oraz NATO mogą skutecznie współuczestniczyć w procesach kreowania bezpieczeństwa mających miejsce na kontynencie afrykańskim.

Planowanie zaangażowania sił zbrojnych w zwalczanie somalijskiego piractwa morskiego działającego na wodach oblewających Róg Afryki oraz planowanie bezpośredniego wsparcia dla sił zbrojnych (a także innych formacji militarnych) państw tego regionu (przede wszystkim Somalii, ale również Kenii) są jednymi z najważniejszych elementów planowania obronnego Królestwa Danii. Strategia aktywnej wojskowej obecności oraz dążenia do uzyskania silnych wojskowych wpływów w regionie Rogu Afryki oraz Afryki Wschodniej obejmuje szereg różnorodnych inicjatyw i przedsięwzięć, które wzajemnie się przenikają i uzupełniają, a ich celem jest stworzenie optymalnych warunków dla przeciwdziałania określonym zagrożeniom dla bezpieczeństwa Królestwa Danii oraz likwidacja niebezpieczeństw dla duńskiej pozycji w ramach relacji międzynarodowych.

Duńskie zaangażowanie militarne w zwalczanie somalijskiego piractwa morskiego oraz działania tego państwa w zakresie wzmacniania bezpieczeństwa morskiego Somalii, a szerzej ujmując – całego regionu Rogu Afryki, zostało w sposób kompleksowy wpisane w ramy doktryn i strategii narodowego bezpieczeństwa. Procesy planistyczne poprzedzające konkretne formy duńskiej aktywności wojskowej w Somalii oraz w regionie Rogu Afryki oraz sama ta aktywność opierają się na koncepcjach, założeniach oraz wytycznych, które zawarte są w następujących dokumentach:

1. Doktrynie aktywnego przeciwdziałania następującym zjawiskom: destabilizacji, upadkowi państw oraz konfliktom wewnętrznym w państwach słabych i wrażliwych.
2. Strategii wspierania odbudowy państwowości oraz wzmacniania instytucji bezpieczeństwa (w tym bezpieczeństwa militarnego) w państwach słabych i wrażliwych.
3. Strategiach i programach działań na płaszczyźnie bezpieczeństwa w regionie Rogu Afryki oraz na obszarze Afryki Wschodniej.
4. Strategiach i programach udziału w odbudowie państwowości, w tym systemu bezpieczeństwa, Somalii.
5. Realizowanych w kilkuletnich cyklach strategiach zwalczania piractwa morskiego na świecie.

W wyniku ustanowienia przejrzystego, uniwersalnego systemu planowania wojskowego zaangażowania w Somalii oraz w całym regionie Rogu Afryki, obecność duńskich sił zbrojnych w tej części świata odznacza się celowością oraz systemowością. Duńska pomoc wojskowa dla państw regionu stała się działaniem złożonym, logicznym, przemyślanym, usystematyzowanym, a co najważniejsze – powtarzanym w ramach kolejnych cykli planistycznych. Obowiązujące założenia doktrynalne oraz formalno-prawne, stanowiące podstawą i źródło duńskiej polityki wojskowej wobec regionu Rogu Afryki, gwarantują możliwość ciągłego – nieprzerwanego oraz zorganizowanego w odpowiedni sposób działania przy użyciu instrumentów militarnych. Co więcej, obowiązujące koncepcje duńskiej aktywności dają możliwość wykorzystywania szerokiego spektrum konkretnych form i metod wojskowego oddziaływania. W rezultacie duńskie zaangażowanie wojskowe w Somalii oraz w całym regionie Rogu Afryki, które realizowano w drugiej i trzeciej dekadzie XXI wieku, ocenić należy jako efektywne i wiarygodne, a co najważniejsze – znaczące z punktu widzenia potrzeb i oczekiwań afrykańskich państw partnerskich.

Co warto podkreślić, duńska obecność wojskowa w regionie Rogu Afryki oraz duńskie programy pomocy militarnej adresowane do wybranych państw tego regionu, zostały opracowane, a następnie są wdrażane, w takich formach

i w taki sposób, aby możliwa była w ich wyniku równoczesna realizacja trzech kategorii celów:

1. Długofalowych – wieloletnich, perspektywicznych.
2. Średniookresowych – w perspektywie od dwóch do czterech bądź pięciu lat.
3. Bieżących – związanych z koniecznością reagowania na aktualne zjawiska, czy wydarzenia w sferze bezpieczeństwa.

Analizując duńską wojskową obecność w Somalii oraz w regionie Rogu Afryki należy zwrócić uwagę na znamieny fakt. Od roku 2008 do roku 2018 władzę polityczną w Danii sprawowało łącznie sześć gabinetów rządowych (duń. *Regeringen*). W tym czasie na ich czele stało trzech różnych premierów (duń. *Danmarks statsminister*). Każdy kolejny gabinet rządowy konsekwentnie realizował identyczne założenia oraz dążył do osiągnięcia identycznych celów, jak to miało miejsce w przypadku jego poprzedników. Możemy zatem w tym wypadku mówić o wyjątkowej konsekwencji i stałości kolejnych duńskich rządów w realizacji polityki aktywnej militarnej obecności w regionie Rogu Afryki oraz w urzeczywistnianiu strategii kompleksowego zwalczania somalijskiego piractwa morskiego. Co interesujące, w latach 2008–2018 władzę w Danii sprawowały bardzo różne koalicje rządowe, zarówno złożone z ugrupowań konserwatywnych i liberalnych, jak również tworzone przez partie socjalistyczne i lewicowe. Warte wzmianki w tym kontekście jest również fakt, że większość kolejnych koalicji rządowych nie dysponowała większością w duńskim parlamencie – Folketingu (duń. *Folketinget*), a zatem były to rządy mniejszościowe. Struktura partyjna kolejnych duńskich gabinetów przedstawiała się w następujący sposób:

1. Listopad 2007–kwiecień 2009 roku. Premier Anders Fogh Rasmussen. Partie tworzące zaplecze parlamentarne: *Venstre* (duń. *Venstre*), *Conservative People's Party* (duń. *Konservative Folkeparti*).
2. Kwiecień 2009–październik 2011 roku. Premier Lars Løkke Rasmussen. Partie tworzące zaplecze parlamentarne: *Venstre* (duń. *Venstre*), *Conservative People's Party* (duń. *Konservative Folkeparti*).
3. Październik 2011–luty 2014 roku. Premier Helle Thorning-Schmidt. Partie tworzące zaplecze parlamentarne: *Social Democrats* (duń. *Socialdemokraterne*), *Social Liberal Party* (duń. *Radikale Venstre*), *Socialist People's Party* (duń. *Socialistisk Folkeparti*).
4. Luty 2014–czerwiec 2015 roku. Premier Helle Thorning-Schmidt. Partie tworzące zaplecze parlamentarne: *Social Democrats* (duń. *Socialdemokraterne*), *Social Liberal Party* (duń. *Radikale Venstre*).
5. Czerwiec 2015–listopad 2016 roku. Premier Lars Løkke Rasmussen. Partie tworzące zaplecze parlamentarne: *Venstre* (duń. *Venstre*).

6. Listopad 2016–czerwiec 2019 roku. Premier Lars Løkke Rasmussen. Partie tworzące zaplecze parlamentarne: *Venstre* (duń. *Venstre*), *Liberal Alliance* (duń. *Liberal Alliance*), *Conservative People's Party* (duń. *Konservative Folkeparti*).

Autorzy chcieliby podziękować wszystkim osobom, które przyczyniły się do realizacji niniejszego projektu badawczego i powstania tego studium. W pierwszej kolejności recenzentowi publikacji, Panu Profesorowi doktorowi habilitowanemu Jarosławowi Wołęjszo, pułkownikowi rezerwy, którego cenne uwagi pomogły usunąć pierwotne słabości i uczyniły książkę bardziej wartościową merytorycznie. Pan Profesor Jarosław Wołęjszo – jeden z najważniejszych autorytetów w Polsce w dziedzinie teorii i praktyki obronności oraz dowodzenia – pomógł autorom osadzić prowadzone rozważania w kontekście polityki obronnej oraz systemu obronnego państwa. Szczególne podziękowania autorzy chcieliby także skierować do Pana Profesora doktora habilitowanego Krzysztofa Kubiaka, komandora porucznika rezerwy, wybitnego polskiego znawcy problematyki regionalnego oraz globalnego bezpieczeństwa morskiego. Jego wsparcie w zakresie wiedzy na temat międzynarodowego ładu morskiego oraz doktryn morskich współczesnych państw było dla autorów bezcenne. W toku prac nad książką autorzy spotkali się z wielką życzliwością ze strony Ambasady Królestwa Danii w Warszawie, a szczególnie Attache Obrony Królestwa Danii w Polsce, którą to funkcję sprawuje pułkownik Kim Bruno Petersen.